

IVA VALIDŽIJA □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Muzejski dokumentacijski centar od osnivanja 1955. godine središnja je dokumentacijska, informacijska i komunikacijska točka hrvatske mreže muzeja. Od tog vremena do danas kontinuirano se prikupljaju podaci vezani za sve aspekte muzejske djelatnosti. Dokumenti koje pristižu u Muzejski dokumentacijski centar nakon svojega aktivnog života, tj. nakon direktne obrade njihove aktualne problematike, pohranjuju se u arhivu te počinju svoj drugi život, pasivni dio svog postojanja.

Arhivski život dokumenata u MDC-u samo se na prvi pogled može činiti pasivnim, no u danom trenutku on služi istraživačima kao vrijedan i vjerodostojan izvor informacija o muzejima i određenom vremenskom razdoblju njihove stručne djelatnosti.

Dokumenti Arhive Domovinskog rata su raspoređeni u 26 registarskih kutija čija je osnova nastala u od 1991. do 1996. godine. U elektroničku bazu uneseni su podaci iz 936 dokumenata prema ovim odrednicama: redni broj, vrsta dokumenta, ustanova, autor, pošiljalac, primalac, datum, mjesto, tema, broj stranica, broj primjeraka, prilozi, sažetak, pohrana, napomene, osoba odgovorna za unos i datum unosa.

Arhiv Domovinskog rata oformila je kolegica Jozefina Dutbegović po dolasku u Muzejski dokumentacijski centar, a njen sadržaj se sastoji od dokumentacije o muzejima i galerijama u Domovinskom ratu kao i o svim aktivnostima i akcijama koje je u to vrijeme Muzejski dokumentacijski centar vodio kao matična INDOK ustanova hrvatskih muzeja te kao takav je ponuđen korisnicima na uporabu.

Građa je složena kronološki po temama:

1. Muzeji i galerije u Hrvatskoj – registar
 2. Vijeće Europe (I)
 3. Vijeće Europe (II)
 4. Upute za tehničku zaštitu
 5. Provedbe mjera tehničke zaštite
 6. Apeli i odgovori
 7. European Community Monitoring Mission
 8. Drniš-Otavice
 9. Pisma
 10. UNESCO
 11. ARCH Foundation
 12. ICOM
 13. Sukcesija
 14. Registar muzeja i galerija na okupiranom teritoriju Hrvatske
 15. Devastirani muzeji (rekvizicija, razaranja, pljačke)
 16. Ilegalna trgovina kulturnim dobrima
 17. Vukovar
 18. Muzej Vukovara u progonstvu
 19. Projekt Vukovar UNESCO
 20. Registar muzeja koji ne potražuju muzejsku građu
 21. Pravoslavne crkve u Hrvatskoj
 22. Izvještaj Hans Carl von Imhoffa (ICOM)
 23. European Community Monitoring Mission, album fotografija iz Vukovara
 24. Novinski zapisi
 25. Program obnove
 26. Inicijative i prijedlozi.
- Iščitavanjem dokumenata Arhiva Domovinskog rata iz 1991. godine može se dobiti precizan uvid u stanje hrvatskih muzeja u osvit rata te u velike napore muzejskih djelatnika da pokušaju, prema pravilima struke, spasiti muzejsku građu, vratiti odneseno i obavijestiti svjetsku javnost o tragičnim događanjima u Hrvatskoj. Te je godine napravljena kategorizacija muzeja prema građi i tipu zgrade u kojima je muzejska institucija smještena, tako da možemo pratiti sudbinu naših muzejskih institucija u Domovinskom ratu.
- U ljeto 1991. godine Muzejski dokumentacijski centar, u suradnji s Ministarstvom prosvjete, kulture i športa te sa Zavodom za zaštitu spomenika, nastoji zaštititi kulturna dobra, primjenjujući odrednice Haške konvencije o zaštiti kulturnih dobara u oružanim sukobima i angažirajući za tu svrhu sve stručne službe za zaštitu spomenika kulture i ustanove muzejske, arhivske i bibliotečne djelatnosti kako bi se obavile predviđene pripreme i provela što cjelovitija zaštita od oštećivanja i uništavanja dobara te spriječila opasnost od neprimjene međunarodnih konvencija za zaštitu kulturne baštine. Tijekom kolovoza 1991. RH od međunarodnih institu-

cija, posebice od UNESCO-a, traži pomoć za rješavanje problema kršenja konvencija i upućivanje stručnjaka u tu problematiku radi uvida u stanje i okolnosti te poduzimanja mjera za hitnu zaštitu kulturnih vrijednosti Hrvatske.

Prve reakcije svjetske javnosti i pomoć bilježimo već krajem iste godine na savjetovanju europskih i hrvatskih stručnjaka, održanome na inicijativu fondacije ARCH iz Lugana, pod pokroviteljstvom Ministarstva prosvjete, kulture i športa.

Nakon toga slijedilo je niz reakcija relevantnih svjetskih institucija i pojedinaca.

Kako bi informacije o uništenim muzejima i opljačkanoj građi bile što vjerodostojnije, izrađena je baza podataka o ratnim štetama muzeja i galerija na okupiranom području Hrvatske uz pomoć otprije mikrofilmiranih inventarnih knjiga muzeja i galerija Hrvatske, a prikupljeni su i podaci o izložbama s temom rata u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Baza podataka o uništenim i odnesenim muzealijama rađena je od samog početka rata, zahvaljujući Arhivu Domovinskog rata imamo uvid u broj stradalih predmeta (51 652), od kojih je 46 191 predmet nestao i opljačkan, 3 178 uništeno, a 2 283 oštećena.

Potkraj studenog 1993. g. Muzejski dokumentacijski centar započeo je suradnju s The Art Loss Register na pilot-projektu potrage za nestalim djelima. Arhiv Domovinskog rata daje uvid u procese sukcesije i rekvizicije muzejske građe, kao i u suradnju s ICOM-om i UNESCO-om.

Arhivska građa Domovinskog rata poslužila je 1997. godine kao podloga za izdavanje knjige *Ratne štete na muzejima i galerijama u Hrvatskoj*. Podaci iz knjige objavljeni su na web stranicama Muzejskoga dokumentacijskog centra 1999. godine.

Rad na knjizi rezultirao je osnivanjem dodatnog registra koji je sadržavao hemeroteku, reagiranja, pisma zahvale, mišljenja i komentare.

U hemeroteci se skupljaju objavljeni članci i reagiranja u domaćim i stranim stručnim i dnevnim izdanjima koja obrađuju uništene, oštećene i pokradene hrvatske muzeje, djelatnost Muzeja grada Vukovara u progonstvu te niz članaka vezanih za pitanje restitucije hrvatskih umjetnina.

Time je omogućeno da se prate učinci, dojmovi i uloga knjige *Ratne štete na muzejima i galerijama u Hrvatskoj* u vremenu kada će njezin sadržaj postati arhivski dokument i izvor na koji ćemo se pozivati.

Krajem 1996. godine započinje unos podataka o Domovinskom ratu u elektroničku bazu Paradox, koju izrađuju stručnjaci Muzejskoga dokumentacijskog centra. Godine 2009. baza je prebačena u S++ Muzejskoga dokumentacijskog centra te je ponuđena korisnicima za istraživački rad.

Primljeno: 3. ožujka 2009.

THE HOMELAND WAR ARCHIVE

Since its foundation in 1955, the Museum Documentation Centre has been the central documentation, information and communication point for the Croatian museum network. The Homeland War Archives contain documentation about museums and galleries in the Homeland War, as well as all the activities and campaigns that the MDC, principal INDOC establishment of Croatian museums, ran at that time, and are available for the use of clients.

The Archives are arranged into 26 register boxes, based on the period from 1991 to 1996. The electronic database has data from 936 documents, according to the following definitions: number, kind of document, establishment, author, sender, recipient, date, place, topic, number of pages, number of copies, enclosures, summary, filing, notes, person responsible for the entry, date of entry. The archival records of the Homeland War were used in 1997 as a basis for the production of the book *War Damage to Museums and Galleries in Croatia*.

This information was also published on the Web site of the MDC in 1999. In 2008 the database was transferred to the S+++ of the Museum Documentation Centre, and made available to users for research work.